

Mida külvad, seda lõikad. Eeskujuks olemise mõjust

Ma seisin teel, ristmikul, kui täpne olla, ning nägin enda ees kolme teed. Üks neist viis märke ning oli raske: sellel teel pidi olema sihikindel ja oma valikutele kindlaks jääma. Muidu lihtsalt ei jõuaks eesmärgini. Teine tee oli küll künklik, käänuline ja vahel leidis seal ka kive, millest üle ronida, kuid sellegipoolest oli see kergem kui eelmine valik. See tee nõudis samuti enesele kindlaks jäämist, kuid seal võis teha mõningaid mööndusi: mõnikord saaks seal ehk teed lõigata ja nii vaeva vähendada. Ja siis oli seal kolmas tee – ilus, lai –, millel käia oleks kindlasti mõnus ja kerge. Sellel teel polnud vaja ei enesele kindlaks jääda, polnud vaja sihikindlust ja tundus, et sellel võis teha kõike, mida tahtsid.

Mina seisin ristmikul ega suutnud valida, milline teedest oleks õige. Mitte kerge, sest seda ma juba teadsin, aga just nimelt õige. Ja kasulik, sest tänapäeval käib kõik selle järgi, mis on kasulik. Arvatakse ka, et kasu peab tulema mulle endale, mitte kellelegi kolmandale. Kuid mina polnud selles tol hetkel veel kindel.

Äkki liitus minuga veel üks rändaja, kes peatus hetkeks ning läks siis kerge raja peale. Ta tundus teadvat, mida teeb, oli ta ju nii uhke ja kõrk, ei tahtnud mind isegi mitte tervitada. Otsustasin talle järgneda ja ta enda eeskujuks võtta. Selline uhke isand peab ju teadma, mis on õige! Nii me siis läksime kahekesi mööda seda laia rada, mida mööda käia oli tõepoolest lihtne. Nägin eemal teisi pingutamas ja tundsin, kuidas minus see kasvas uhkus, et olin teistest paremal järjel. Väärtused, mida ma enne kaalusin – enesele kindlaks jäämine ja sihikindlus – ei tundunud enam kuigi tähtsad. Tähtis oli järsku see, kui kerge minul oli.

Järsku jagunes tee uuesti. Seekord olid teel ka sildid. Paremale viis tee „Ausus“, vasakule „Korruptsioon“. Esimene nendest juhatas selle raske mägise tee juurde, teine oli aga ilus edasi. Minu eeskuju valis kõhklematult selle, mis viis korruptsiooni juurde. Oleksin tahtnud talle järgneda, kuid miski hoidis mind tagasi. Mõtlesin, mis on korruptsioon – *ametiseisundi kuritarvitamine omakasu eesmärgil, ametiisikute äraostetavus, altkäemaksuvõtmine, moraalne laostumus* –, ning mind tabas järsku hirm: sellele teele minnes poleks minus enam ju inimlikkust, poleks moraalitunnet ja kui ma laseksin ennast ära osta, poleks minus ka mingit lojaalsust ega truudust. Tema, jah, valis selle tee, aga kui ma järgneksin tema

eeskujule, järgneks ehk keegi ka mulle. Nii kaoks maailmast kogu õiglus. Aga ilma õigluseta poleks ma ju mingi inimene, vähemalt mitte õige. Valisin raske tee.

Oma sihtmärki jõudsin tükk aega hiljem kui mu eeskuju. Aga me kohtusime – siis polnudki ta enam kõrk ja uhke ning ma teadsin, mis temaga juhtunud oli. Ta oli kõike teinud omakasu nimel, oli raha võtnud, eelistanud rahaandjaid ja oma kiiret liikumist ära kasutanud. Ta polnud usaldusväärne, oli reetnud, kui vaja, sest temas polnud enam moraalitunnet. Temaga tehti aga samamoodi – ka teda reedeti, teda ei usaldatud ja teda põlati. Ning see hävitas tema uhkuse olla inimene, nagu oli kerge tee hävitanud kogu sihikindluse, sest seda polnud vaja.

Minu eeskuju, kes nüüd oli kaotanud oma autoriteedi, vaatas minu poole paluvate silmadega, soovides, et keegi näeks temas midagi muud peale inimese, kes kasutas võimu iseenda upitamiseks. Mina aga kehtasin õlgu ja vastasin: „Mida külvad, seda kõikad.“ Keerasin selja ja tahtsin lahkuda, kuid lisasin siiski: „Enesele tuleb kindlaks jääda. Ainult aus inimene suudab seista püstipäi, kuna tema on kõik oma elus iseene tööga välja teeninud.“ Mul oli temast kahju, aga ma ei saanud teda aidata: kord usalduse jalge alla trampinud inimene seda enam nii kergesti ei leia.